

(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचे मराठीत भाषांतर)

मनोहर लाल

वि.

राजस्थान राज्य

जानेवारी २२, १९९६

[जे. एस. वर्मा आणि बी. एन. कृपाल. जे. जे.]

अंमली पदार्थ आणि सायकोट्रॉपिक पदार्थ कायदा, १९८५ :

कलम ५० - शोध - शोध हा राजपत्रित अधिकाऱ्याच्या उपस्थितीत करावा की नाही, परंतु जवळच्या राजपत्रित अधिकारी किंवा नजीकच्या दंडाधिकाऱ्याची निवड शोधणाऱ्या अधिकाऱ्याने करवी आणि आरोपींकडून नाही. तरतुदीचे बांधकाम साधे असल्याने आणि विरुद्ध मत घेऊन कोणताही निर्णय होत नाही, यासाठी ३ न्यायाधीशांच्या खंडपीठाकडे जाण्याची गरज नाही.

फौजदरी अपिलीय अधिकार क्षेत्र : एस. एल. पी. (सी. आर. एल.) क्रमांक १८४/९६.

राजस्थान उच्च न्यायालयाच्या ५.९.९५ रोजीच्या एस. बी. सी. आर. एल. १९९३ चा क्रमांक ५३७ मधील निर्णय आणि आदेशावरून

अपिलार्थी / याचिकाकर्त्यासाठी विवेक गंभीरसाठी एस. के. गंभीर.

न्यायालयाचा खालील आदेश देण्यात आला. याचिकाकर्त्याच्या विव्दान वकिलांचे सादरीकरण असे आहे की अंमली पदार्थ आणि सायकोट्रॉपिक पदार्थ कायदा, १९८५ च्या कलम ५० चे पालन होत नाही. (थोडक्यात “एन. डी. पी. एस. कायदा”) ज्यामुळे याचिकाकर्त्याची शिक्षा बेकायदेशीर ठरते. विव्दान वकिलांनी सय्यद मोहम्मद येथे या न्यायालयाच्या निर्णयावर विसंबून राहून सादर केले. सय्यद आणि इतर वि. गुजरात राज्य, (१९९५ (३) एस. सी. सी. ६१०), की एन. डी. पी. एस. कायद्याच्या कलम ५० चे योग्य अनुपालन सिद्ध करण्याची जबाबदारी सरकार पक्षावर आहे. हे सांगणे पुरेसे आहे की सध्याच्या प्रकरणात, उच्च न्यायालयाने या प्रश्नात जाऊन एन. डी. पी. एस. च्या कलम ५० चे पालन केल्याचा स्पष्ट निष्कर्ष नोंदवला आहे. आरोपीला तरतुदीमध्ये नमूद केलेला पर्याय देण्यात आला होता आणि त्याने त्या पर्यायाचा वापर केल्यावर राजपत्रित अधिकाऱ्याच्या उपस्थितीत त्याची झडती घेण्यात आली.

याचिकाकर्त्याच्या विव्दान वकिलांनी पुढे सांगितले की, एन. डी. पी. एस. कायद्याच्या कलम ५० ची अट अशी आहे की आरोपीला राजपत्रित अधिकाऱ्याच्या उपस्थितीत किंवा दंडाधिकाऱ्यांच्या उपस्थितीत शोध घ्यायचा आहे की नाही हे निवडण्याचा पर्यायही देण्यात यावा. सध्याच्या प्रकरणात याचिकाकर्त्याला हा पुढील पर्याय देण्यात आलेला नाही असा युक्तिवाद करण्यात आला आहे. आम्ही एन. डी. पी. एस. कायद्याच्या कलम ५० चे असे बांधकाम स्वीकारण्यास अक्षम आहोत. राजपत्रित अधिकारी किंवा न्यायदंडाधिकारी यांच्या

उपस्थितीत आरोपीला त्याची झडती घ्यायची आहे की नाही हे सांगण्याचा पर्याय केवळ या तरतुदीमध्ये आवश्यक आहे आणि आरोपीने त्या पर्यायाचा वापर केल्यावर, संबंधित अधिकाऱ्याने जवळच्या राजपत्रित अधिकारी किंवा जवळच्या दंडाधिकाऱ्याच्या उपस्थितीत शोध घेणे आवश्यक आहे जेणेकरून प्रक्रिया पूर्ण होण्यास अनुचित विलंब टाळता येईल हे एन. डी. पी. एस. च्या कलम ५० वरून स्पष्ट होते की, आरोपीला दिलेला पर्याय केवळ शोध घेणाऱ्या अधिकाऱ्याने किंवा जवळच्या उपलब्ध राजपत्रित अधिकारी किंवा जवळच्या उपलब्ध दंडाधिकाऱ्यांच्या उपस्थितीत त्याचा शोध घ्यायचा आहे की नाही हे निवडणे आहे. जवळच्या राजपत्रित अधिकाऱ्याची किंवा दंडाधिकाऱ्यांची निवड आरोपीने नव्हे तर शोध घेणाऱ्या या अधिकाऱ्याने करावी.

विद्वान वकिलांनी १९९५ च्या रघबीर सिंग विरुद्ध हरियाणा राज्याच्या विशेष अनुमती याचिका (सी. आर. एल.) क्रमांक २५४६ मध्ये केलेल्या ८.१.१९९६ रोजीच्या आदेशाचा संदर्भ देखील दिला, ज्यामध्ये त्यांच्या मते समान प्रश्नाला निर्णयासाठी पाठविण्यात आला आहे. ३ न्यायाधीशांच्या खंडपीठाने आजपर्यंत कोणताही निर्णय घेतला नाही या आधारावर त्यांनी केलेल्या दुसऱ्या सादरीकरणात समाविष्ट असलेल्या प्रश्नावर निर्णय घेतला. हे सांगणे पुरेसे आहे की कोणताही निर्णय विरुद्ध विचार न घेता आणि आमच्या मते बांधकाम साधे असल्याने, हे प्रकरण ३ न्यायाधीशांच्या खंडपीठाकडे पाठवणे आमच्यासाठी अनावश्यक आहे.

विशेष अनुमती याचिका फेटाळली आहे.

जी. एन.

याचिका फेटाळली

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.
